

jelentett permegszüntetés után egyességi illeték nem követelhető, már csak azért sem, mivel az igényről való lemondást a kérvény nem tartalmazza.

Dr. Vági József.

Unokául fogadás.

I. Egyik alapvető magánjogi kézikönyvünkben (Szladits: A magyar magánjog vázlata, IV. kiad. II. R. 376. l.) olvassuk, hogy az örökbefogadás hatálya kiterjed „az örökbefogadottnak vele együtt unokául fogadott ... ivadékaira is”.

E tételből kicsendül az „unokául fogadott” kifejezés. Ez a kifejezés első hallásra azt a feltevést keltheti, mintha a mű tudós szerzője az unokául fogadást élő jogunk önálló szerződési fajának tekintené. Alaposabb megfontolás után azonban azt kell vélnünk, hogy a szerző aligha gondolt erre, mert — a kézikönyv rövidsége törekvő, tehát a részletes kifejtést mellőző fogalmazásában is — utal arra, hogy az örökbefogadottnak az örökbefogadáskor már élő ivadékaira az örökbefogadás hatálya csak annyiban terjed ki, amennyiben azokat elődjükkel együtt szintén örökbefogadják; vagyis az unokául fogadás — az említett tétel értelmében is — csak járulékos alakban fordulhat elő.

A kézikönyvben összefoglaló rövidséggel érintett ezt a kérdést érdemesnek látszik bővebb részletességgel kifejteni és megvilágítani azt, hogy az örökbefogadási szerződés élő jogunk szabályai szerint az örökbefogadó, valamint az örökbefogadott ivadéka között miként hozhat létre a nagyszülő és unoka viszonyához hasonló családi jogi kapcsolatot.

III. 1. A kérdés vizsgálatánál bírói gyakorlatunkból kell kiindulni. A m. kir. Kúria Rp. I. 2527/1918. számú határozata (Magánjogi Döntvénytár XIII. k. 198. esetszám) szerint az örökbefogadás hatálya kiterjed az örökbefogadott gyermeknek az örökbefogadás után született ivadékaira is. Ebben a bírói kijelentésben megfogalmazott magánjogi jogszabály az örökbefogadási szerződésnek olyan hatását állapítja meg, amely a feleknek ezirányú külön rendelkezésétől függetlenül, a törvény erejénél fogva (ex lege) következik be és amely joghatás bekövetkezését a felek szerződéssel sem zárhatják ki.

A jogszabály, amikor az örökbefogadási szerződés hatályának törvényes terjedelmét ebben az irányban megállapítja, nem avatja azt, akire az örökbefogadási szerződés hatályát kiterjeszti (az örökbefogadottnak az örökbefogadás után született ivadékát) szerződő fellé, vagyis örökbefogadott gyermekeké. Az örökbefogadás hatályának törvényes kiterjesztése csak azt jelenti, hogy az örökbefogadott olyan ivadékanak családi jogi, valamint öröklési jogi állása, aki az örökbefogadás után született, örökbefogadott elődjének ahhoz a jogállásához fog igazodni, amely születése időpontjában már fennállott; vagyis az ilyen ivadék örökbefogadott elődjén keresztül ex lege családi jogi és törvényes öröklési kapcsolatba jut az örökbefogadóval.

Az örökbefogadási szerződésnek a joghatálya, amely az

örökbefogadottnak az örökbefogadás után született ivadékaira a törvénynél fogva kiterjed, abban áll, hogy ezek az ivadékok:

a) az örökbefogadónak az örökbefogadottra átruházott családi nevét viselik (névviselés joga);

b) az örökbefogadottat megillető öröklési igény keretében érvényesíthetik az örökbefogadó hagyatékaival szemben törvényes öröklési igényüket, ha örökbefogadott elődjük az örökségből annak megnyilta előtt kiesett (képviseleti jog);

c) megfelelő esetben tartási követelést támaszthatnak örökbefogadott szülőjük örökbefogadója ellen (quasi unokartartás) s viszont vele szemben esetleg tartásra is kötelesek;

d) az örökbefogadóval erkölcsi tartalmú családi kapcsolatba jutnak. Ennél fogva törvényes gyámságuk ellátása megilleti az örökbefogadót is és köztük, valamint az örökbefogadó között házassági akadály keletkezik.

Az örökbefogadási szerződésnek ezek a joghatásai az örökbefogadottnak az örökbefogadás után született ivadékait tehát nem az örökbefogadott gyermek jogállásába vezetik be, hanem csupán rávetítik az ivadéknak az előd már meglévő jogállásától függő jogi helyzetére anak a fennálló állapotnak szükségszerű következményeit, hogy az előd ivadéka születésének időpontjában az örökbefogadóval már családi jogi és törvényes öröklési kapcsolatban állott.

2. Más a helyzeté az örökbefogadott gyermek olyan ivadékanak, aki az örökbefogadási szerződés megkötésének időpontjában már élt. Az ilyen ivadék születésekor még nem állott fenn az a családi jogi és törvényes öröklési kapcsolat, amely elődjét később az örökbefogadóhoz fűzte. Erre az ivadékra tehát a törvény erejénél fogva nem terjedhet ki az örökbefogadási szerződésnek a fentiekben körülírt joghatálya, mert az a körülmény, hogy valakinek az elődjét más örökbefogadta, az ivadéknak már fennálló családi jogi állását magában véve meg nem változtathatja. Ha ugyanis az örökbefogadási szerződés hatálya a törvénynél fogva kiterjednék az örökbefogadott már élő ivadékaira is, az azt jelentené, hogy ez az ivadék akaratnyilvánítása nélkül vagy épen akarata ellenére elveszthetné azokat — a családi jogi állása szempontjából lényeges — jogokat, amelyeket születése által törvényesen megszerzett (pl. névviselési jog), illetve oly kötelezettségek hárulnának rá, amelyektől a születése pillanatában fennálló családi állásánál fogva mentes volt (pl. tartási kötelezettség).

Mindezek kellőképpen megvilágítják annak a jogszabálynak az okát, — amely az elől idézett kúriai határozatból a contrario egyébként is következik, — hogy az örökbefogadás hatálya pusztán a törvény erejénél fogva nem terjedhet ki az örökbefogadottnak az örökbefogadás előtt született ivadékaira. Amde ebből a jogszabályból vagy annak indokaiból nem lehet azt levezetni, hogy jogunk az említett joghatály ügyleti kiterjesztését is tiltaná.

Ellenkezően: jogi szempontból feltétlenül méltánylást érdemel az az érdek, hogy az örökbefogadott gyermek törvényes ivadékai között ne legyen olyan meg nem szüntethető státusbeli

különbség, amelynek pusztán az az alapja, hogy egyik ivadék bizonyos időpont előtt, a másik pedig az után született. Az örökbe fogadási szerződés által az örökbe fogadó és az örökbe fogadott között teremtett családi kapcsolat természete is, — amely valójában a vérségi kapcsolat pótlását és utánzását célozza, — azt kívánja, hogy az örökbe fogadott gyermeknek az örökbe fogadáskor már élő ivadékai is legalább bevonhatók legyenek az új családi kapcsolatba, de anélkül, hogy az ivadékoknak ebben a kapcsolatban részessége ellentétbe jutna azzal a természetes családi kapcsolattal, amely őket örökbe fogadott elődjükhöz fűzi. Az utóbbi kívánságnak semmiesetre sem felelne meg az a megoldás, hogy az örökbe fogadott gyermek már élő ivadékát az örökbe fogadó szintén örökbe fogadja. Ez az örökbe fogadás ugyanis az ivadéknak az örökbe fogadóval szemben olyan jogállást biztosítana, mintha ő az örökbe fogadó törvényes gyermeke lenne; tehát őt ugyanabba a jogállásba helyezné, amelyet örökbe fogadott elődje is élvez. Ilyen esetben az ivadék az örökbe fogadóval szemben saját elődjének mintegy testvére lenne; vele együtt és egyszerre örökölné és őt végrendeleti korlátozás hiányában ugyanolyan osztályrész illetné meg az örökbe fogadó hagyatékából, mint vérszerinti elődjét. Ez a jogi helyzet az előd és ivadék között fennálló természetes kapcsolattal és a törvényes öröklési renddel aligha férne, a felek szerződési akaratától pedig rendszerint távol állna.

Ezek az érvek amellet szólnak, hogy a közigazgatási hatóság korábbi gyakorlatában felismerhető azt a felfogást, amely az örökbe fogadási szerződés hatályának az örökbe fogadott már élő ivadékaira való kiterjesztését szerződés útján sem tartotta megengedhetőnek, jogelvi szempontból kifogásolni lehet és az a felek méltányos érdekeit nem elégíti ki. Mivel pedig — miként már fentebb kimutattuk — a jogszabály a szóbanlevő esetben az örökbe fogadási szerződés hatályának csupán ex lege kiterjesztését zárja ki, a közigazgatási hatóság előtt sincs jogelvi akadálya olyan gyakorlat kezdeményezésének és érvényesülésének, amely megengedi azt, hogy az örökbe fogadási szerződés hatályát szerződés útján az örökbe fogadási szerződés előtt született ivadékokra is kiterjesszék.

Ebben a kérdésben ezt az álláspontot képviselte már a Polgári Törvénykönyv tervezete (137. §.) is, amelynek indoklásából határozottan kitűnik, hogy az örökbe fogadás hatálya az örökbe fogadott gyermeknek már élő ivadékaira is kiterjeszhető, ha az örökbe fogadó a szerződést ezekkel is megkötötte. Ez azonban nem azt jelenti, hogy az örökbe fogadónak ezeket az ivadékokat is örökbe kell fogadnia, hanem csupán azt, hogy ezekkel is szerződnie kell. Ez világosan kitűnik az indokolásnak abból a mondatából, amely így szól: „Az örökbe fogadási szerződés hatályát az élő ivadékokra kiterjesztő szerződés belefoglalható az alapszerződésbe is, de megköthető külön és később is.”

Ugyanezt — az élő jogunk elveivel sem ellentétes — rendelkezést fogadja el Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének törvényjavaslata (218. §. második bekezdése); mert a törvény-

javaslat szövegébe felvett rendelkezés helyes értelme az, hogy az örökbefogadási szerződésnek a fent már részletezett hatásait jogügylettel az élő ivadékokra is ki lehet terjeszteni.

Ami az örökbefogadási szerződés hatályának kiterjesztését előidéző ügyleti nyilatkozatot illeti, annak azt kell tartalmaznia, hogy az örökbefogadó az örökbefogadott gyermekének már élő és megnevezett ivadékaival mint szerződő felekkel, illetve ezek törvényes képviselőivel megegyezik abban, hogy az örökbefogadási szerződés hatálya ezekre az ivadékokra is kiterjedjen; vagyis hogy ezeket az ivadékokat is megillessze az a jogállás, amely a törvénynél fogva meg fogja illetni az örökbefogadott gyermeknek később születendő ivadékait. Ezt a szerződést természetesen az érdekelt ivadékoknak, illetve törvényes képviselőjüknek is alá kell írniok s ha azt külön okiratba foglalják, ezt az okiratot is azokkal a kellekkel kell ellátni, amelyek az örökbefogadási szerződésnél megkívántatnak. Annak sincs akadály, hogy az örökbefogadási szerződés hatályának kiterjesztésére vonatkozó ügyleti rendelkezést ne az örökbefogadási szerződésről felvett, illetve az azzal egyidejűen készült külön okiratba foglalják, hanem az érdekelt felek az örökbefogadási szerződésre megszabott alakszerűségek megtartása mellett később — az örökbefogadási szerződés megkötése után — kössenek az örökbefogadási szerződés hatályának kiterjesztéséről külön szerződést és bocsássák azt megfelelő esetben a gyámhatóság jóváhagyása és minden esetben a kormányhatóság megerősítése alá.

III. Az igazságügyminisztérium újabb gyakorlata elfordulva a korábbi merev állásponttól, megnyitotta az utat az örökbefogadási szerződés hatályának ilyen értelmű kiterjesztése előtt, amennyiben elvi alapon kormányhatósági megerősítő záradékkal látott el oly szerződést, amelyben a felek az örökbefogadás joghatályát az örökbefogadottnak már élő ivadékaira is kiterjesztették (1935. J. 125. szám). Ez az elvi állásfoglalás lehetővé tette, hogy a közigazgatási hatóságok, — ha nem is az unokává fogadást, mert ilyen intézmény jogunkban nincs — de az örökbefogadó és az örökbefogadott már élő ivadékai között létrejött oly családi jogi kapcsolat hatályát is elismerjék, amely megfelel a nagyszülő és unokák viszonyának. *Dr. Pusztai János.*

Gyakorlati kérdések a jelzálogjog köréből.

1. Jelzálogjogok egyenlő rangsora.

A telekkönyvi rendtartás (Trts.) és a jelzálogtörvény (Jt.) rendelkezései értelmében vannak esetek, amikor különböző jelzálogjogok egyenlő rangsorba kerülhetnek. Egyenlő rangsorba kerülnek a jelzálogjogok, ha a bejegyzés iránti kérvények egyidejűleg érkeznek a telekkönyvi hivatalba (Trts. 61. §. 3. bek.), egyenlő rangsorba kerülnek, illetve kerülhetnek a jelzálogjogok akkor is, ha a Jt. 17. §-a alapján feljegyzett ranghelyen (23.000/1929. I. M. r. 9. §. 2. bek. és 11. §. 2. bek.) vagy a Jt.